

РАХУНКОВА ПАЛАТА

РІШЕННЯ

28 липня 2026 року

№ 20-4

Київ

Про розгляд Звіту про результати аудиту діяльності (ефективності) на тему «Експлуатація державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення та міжгосподарських зрошувальних та осушувальних систем»

Згідно зі статтею 98 Конституції України, статтями 7, 25, 26, 35 і 36 Закону України «Про Рахункову палату» розглянуто Звіт про результати аудиту діяльності (ефективності) на тему «Експлуатація державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення та міжгосподарських зрошувальних та осушувальних систем».

За підсумками розгляду Рахункова палата

ВСТАНОВИЛА:

1. Державний водогосподарсько-меліоративний комплекс зберігає значний потенціал, однак цей потенціал лише частково перетворюється на практичні результати. Аудитом встановлено, що комплекс залишається стратегічно важливим для стійкості сільського господарства, адаптації до зміни клімату та продовольчої безпеки держави. Водночас у 2024–2025 роках експлуатація, відновлення та модернізація державних меліоративних систем були неповною мірою результативними й ефективними. Осушувальні системи загалом продовжували функціонувати, однак зрошувальні – часто залишалися невикористаними, технічне зношення обмежувало надійну експлуатацію, а заходи державної підтримки не забезпечили запланованого позитивного впливу на відновлення та модернізацію цієї інфраструктури.

2. Потенціал зрошення залишається значною мірою нереалізованим, тоді як осушувальні системи загалом виконують основну функцію. На підконтрольній Україні території фактичне зрошення у 2024–2025 роках охоплювало лише близько 14,4–14,8 відс. доступної проектної площі. Зазначене спричинене низьким попитом з боку водокористувачів, технічними несправностями

зрошувальних систем, відсутністю джерел зрошення, недостатнім відновленням інфраструктури та неволодінням повною інформацією щодо систем, переданих організаціям водокористувачів. Натомість дренажем та регулюванням водного режиму охоплено 98,4 відс. проєктної площі. Це свідчить, що потенціал осушення загалом використовується, але зрошувальна інфраструктура ще не забезпечує запланованого ефекту для стійкості сільського господарства та продовольчої безпеки держави.

3. Технічне зношення та неповний облік води обмежують надійну й ефективну експлуатацію. Значна частка зрошувальних систем є технічно несправною, багато активів зношені або експлуатуються понад нормативний строк, а пункти обліку води неповністю оснащені засобами вимірювання. У 2024–2025 роках капітальні ремонти та реконструкція в необхідному обсязі не проводилися. Ці недоліки знижують надійність водопостачання, обмежують можливість збільшення зрошуваних площ, послаблюють контроль за використанням і втратами води, а також підвищують ризик аварій, зростання експлуатаційних витрат і подальшої деградації державних активів.

4. Втрати води та висока вартість зрошення 1 га угідь свідчать, що ресурси не завжди перетворюються на корисний результат послуги. Сукупно технологічні витрати води в системі Державного агентства України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм (далі – Держрибагентство) залишалися нижчими за визначений в аудиті аналітичний орієнтир для порівняльного оцінювання фактичного рівня втрат води під час її транспортування у 20 відс., водночас в окремих системах втрати сягали 40–70 відсотків. У системі Державного агентства водних ресурсів України ці втрати становили 27–35 відсотків. Крім того, середня вартість зрошення перевищувала планові показники, насамперед там, де фактичне використання потужностей було дуже низьким. Це означає, що вода, електроенергія, робочий час персоналу та бюджетні ресурси частково використовуються без забезпечення запланованого корисного результату послуги.

5. Заходи з відновлення та модернізації, вжиті для зупинення погіршення стану інфраструктури державного водогосподарсько-меліоративного комплексу, були недостатніми. Капітальні видатки без урахування японської грантової підтримки покрили лише 0,5 відс. визначеної потреби у 2024 році та 0,4 відс. у 2025 році. Капітальні ремонти та реконструкція не здійснювалися в необхідному обсязі. Механізм фінансування також не був узгоджений з інституційними повноваженнями Держрибагентства, що обмежило використання наявних фінансових інструментів для відновлення та модернізації систем.

6. Механізми державної підтримки мали обмежений ефект для оновлення зрошувальної спроможності та відновлення систем. Компенсаційний механізм використаний лише щодо 34 дощувальних машин за загальної потреби 12 757 одиниць. Державна підтримка реконструйованих або новозбудованих

меліоративних систем охопила менше половини запланованої площі в 2024–2025 роках, тоді як 173,5 млн грн залишилися невикористаними. Це свідчить про недостатню адаптованість заходів державної підтримки до фактичних потреб, спроможностей отримувачів, економічних стимулів та очікуваного впливу.

7. Неповні дані та недостатня підзвітність обмежують ухвалення управлінських рішень на основі доказів. Незатвердження вичерпного переліку державних меліоративних систем, неповна звітність організацій водокористувачів, недостатня інформація про фактичні причини невикористання систем і несформованість систематизованих даних щодо потреби в обладнанні зменшують спроможність центральних органів виконавчої влади визначати пріоритетність відновлення, консервації, передачі або заходів державної підтримки. Це підвищує ризик неспрямування і так обмежених ресурсів на зрошувальні системи та в регіони, де вони могли б забезпечити найбільший ефект.

З урахуванням викладеного Рахункова палата

ВИРІШИЛА:

1. Звіт про результати аудиту діяльності (ефективності) на тему «Експлуатація державних водогосподарських об'єктів комплексного призначення та міжгосподарських зрошувальних та осушувальних систем» (далі – Звіт) затвердити.

2. Це рішення і Звіт надіслати Верховній Раді України.

3. Це рішення і Звіт надіслати Комітетові Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики і рекомендувати розглянути їх на його засіданні.

4. Відомості про результати аудиту у формі рішення Рахункової палати і Звіт надіслати **Кабінету Міністрів України** і рекомендувати доручити:

4.1. Міністерству аграрної політики та продовольства України спільно з Міністерством економіки та довкілля України (до 17.07.2026 Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України) систематизувати інформацію про фактичну потребу в зрошувальному обладнанні та відновленні за регіонами і типами систем; проаналізувати бар'єри, які перешкоджають участі в програмах державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників та організацій водокористувачів; переглянути правила державної підтримки з метою спрямування коштів на заходи з вимірюваним очікуваним впливом.

4.2. Міністерству аграрної політики та продовольства України (до 17.07.2026 Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України):

забезпечити затвердження переліків державних меліоративних систем;

запровадити обов'язкову звітність організацій водокористувачів щодо фактичного використання переданих меліоративних систем, зрошуваної площі,

технічного стану, наявності води, причин невикористання та потреб у ремонті або відновленні таких систем.

4.3. Держрибагентству:

провести комплексну інвентаризацію і паспортизацію державних зрошувальних та осушувальних систем, включаючи технічний стан, правовий статус, наявність джерел води, фактичне використання, причини невикористання та потреби у відновленні. На основі цієї інформації класифікувати меліоративні системи за управлінським рішенням: відновити, модернізувати, законсервувати, передати або повторно оцінити економічну доцільність;

розробити поетапний план відновлення та модернізації меліоративних систем на основі інформації про технічний стан, попит, наявність води, очікуване збільшення зрошуваних площ, потенціал зменшення втрат води та внесок у продовольчу безпеку; узгодити механізми фінансування з повноваженнями центральних органів виконавчої влади, які реалізують політику у сфері меліорації;

розробити та впровадити поетапний план обліку води і зменшення втрат, включаючи оснащення пунктів забору та подачі води засобами вимірювання, визначення меліоративних систем із великими втратами та вжиття цільових технічних і організаційних заходів для зменшення таких втрат.

5. Це рішення і Звіт надіслати **Міністерству аграрної політики та продовольства України** (до 17.07.2026 Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України) і рекомендувати:

забезпечити затвердження переліків державних меліоративних систем. Термін – до 01 січня 2027 року;

запровадити обов'язкову звітність організацій водокористувачів щодо фактичного використання переданих меліоративних систем, зрошуваної площі, технічного стану, наявності води, причин невикористання та потреб у ремонті або відновленні. Термін – до 01 січня 2027 року.

6. Це рішення і Звіт надіслати **Державному агентству України з розвитку меліорації, рибного господарства та продовольчих програм** і рекомендувати:

провести комплексну інвентаризацію і паспортизацію державних зрошувальних та осушувальних систем, включаючи технічний стан, правовий статус, наявність джерел води, фактичне використання, причини невикористання та потреби у відновленні. На основі цієї інформації класифікувати меліоративні системи за управлінським рішенням: відновити, модернізувати, законсервувати, передати або повторно оцінити економічну доцільність. Термін – до 31 грудня 2027 року;

розробити поетапний план відновлення та модернізації меліоративних систем на основі інформації про технічний стан, попит, наявність води, очікуване збільшення зрошуваних площ, потенціал зменшення втрат води та внесок у продовольчу безпеку; узгодити механізми фінансування з повноваженнями

центральных органів виконавчої влади, які реалізують політику у сфері меліорації. Термін – до 01 січня 2027 року;

розробити та впровадити поетапний план обліку води і зменшення втрат, включаючи оснащення пунктів забору та подачі води засобами вимірювання, визначення меліоративних систем із великими втратами та вжиття цільових технічних і організаційних заходів для зменшення таких втрат. Термін – до 01 січня 2027 року.

7. Оприлюднити це рішення і Звіт на офіційному вебсайті Рахункової палати.

8. Контроль за виконанням цього рішення покласти на заступника Голови Рахункової палати Сергія Ключку.

Голова

Ольга ПІЩАНСЬКА

